

UNIVERZITA KARLOVA PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK VEDOUcíHO PRÁCE

Téma práce : Trestný čin vraždy a zabití podle § 140, § 141 tr. zák.

Autor : Daniel Johannes

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

Oponent: JUDr. Vladimír Pelc, Ph.D.

Rozsah práce: 63 stran

Datum odevzdání práce: prosinec 2021

1. Charakteristika tématu: *Jde o klasické téma ze zvláštní části trestního práva, které bylo u nás dlouho zanedbáváno, avšak v poslední době zažívá jistou renesanci v důsledku změn v systematice v trestním zákoníku. Zvládnutí diplomního úkolu vyžaduje velmi dobré znalosti trestněprávní teorie a také využití poznatků z dalších kriminálních věd, včetně soudní psychiatrie, kriminální psychologie a viktimologie. Jde o téma, které předpokládá hlubší studium základů trestní odpovědnosti, jako je otázka zavinění. Potřebné je navíc i studium literatury v cizích jazycích pro nezbytnou komparaci se zahraničními úpravami.*

2. Hodnocení po formální a obsahové stránce:

Předložená práce Daniela Johannese je logicky rozvržena a již tradičním způsobem se opírá o strukturu skutkové podstaty trestného činu. Nejprve ovšem diplomant seznamuje čtenáře s historickým vývojem úpravy úmyslných usmrcení na našem území. Správně se soustředí na moderní právní dějiny a proměny úpravy po roce 1950. Ve všeobecných výkladech autor vymezuje pojem lidského života, jeho počátku a konce. Neomezuje se jen na vnitrostátní perspektivu, nýbrž zabývá se ochranou lidského života i v dokumentech práva mezinárodního.

Hlavní výklad sleduje jednotlivé znaky úmyslných usmrcení s cílem kriticky reagovat na jejich novou systematiku v trestním zákoníku z roku 2009. Velkou pozornost autor věnuje subjektivní stránce trestného činu, včetně vymezení tzv. eventuálního úmyslu. Autor se blíže zabývá podstatou tzv. afektivních deliktů. Z hlediska trestní odpovědnosti autor rozlišuje tzv. patický afekt od prostých a vystupňovaných afektů. Naposled zmíněný typ afektu diplomant výstižně charakterizuje jako „prudký výboj emočního procesu, který obsahuje prvek dezorganizace a dominance, kdy osoba má poněkud sníženou schopnost se kontrolovat. Dále se autor detailně obírá premeditativní vraždou dle § 140 odst. 2 TZ. Správně odmítá označení této skutkové podstaty jako vraždy úkladné, což vysvětluje poukazem na historické souvislosti (o úkladnou vraždu se v historických úpravách platných na našem území jednalo zpravidla v případech travičství nebo při spáchání „potměšilým způsobem“ – viz § 135 tr. zák z roku 1852). Pro lepší pochopení premeditace autor podává výklad psychologické teorie volního jednání a jeho čtyř etap. Premeditace ve smyslu trestního zákoníku se dle názoru autora týká druhé a třetí etapy, kdy se autor musí vypořádat s konfliktem motivací a dospět k rozhodnutí, zda čin provede. Pokud jde o rozlišení tzv. rozmyslu od předchozího uvážení, autor velmi obratně konfrontuje obsah důvodové zprávy s pozdějšími příspěvky právní nauky a závěry aplikační praxe. Má za to,

že pachatel jednající s rozmyslem si musí alespoň rámcově vymežit skutečnosti rozhodné pro provedení činu, což ale nevylučuje, že může svůj plán měnit. Naopak jistá improvizace se zdá být charakteristická pro jednání s rozmyslem.

V dalších kapitolách práce autor podává přehled jednotlivých zvlášť přitěžujících okolností dle § 140 odst. 3. Tato část práce je přínosem zejména pro zdařilá zobecnění novějších judikátů. Z textu je patrné, že diplomant ovládl metody trestněprávní argumentace. Text obsahuje několik originálních postřehů, teleologických a trestně politických úvah. Autor zároveň jednotlivé přitěžující okolnosti nad rámec znění zákona klasifikuje podle jejich účelu (ochrana zvláště ohrožených osob, závažný způsob spáchání, zavrženíhodná pohnutka). Formou samostatného exkurzu se autor vyjadřuje také k otázkám vývojových stadií, zejména k přípravě vraždy.

Pokud jde o privilegovanou skutkovou podstatu zabití, i v tomto výkladu autor vhodně zapojil své znalosti z forenzní psychologie. Zabývá se např. významem tzv. úlekových reakcí, kdy měl pachatel znesnadněnu možnost orientace a správného úsudku. Zmiňuje otázku tzv. akutní reakce na stres. Autor zdůrazňuje povahu trestného činu zabití jako alternativní skutkové podstaty, kdy pro případ předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného není již vyžadováno rozrušení pachatele. Ani rozmyslné jednání dle autora nebrání a priori posouzení skutku podle § 141 TZ. Jako aplikačně obtížné autor popisuje případy excesů z nutné obrany. Sdílí názor, že tu je třeba přihlídnout k vývoji vztahů mezi poškozeným a pachatelem (např. partnerského soužití zatíženého domácím násilím). V závěru práce autor vymezuje úmyslná usmrcení dle § 140- 141 od infanticidia dle § 142 TZ a také od účastníka na sebevraždě. De lege ferenda se vyjadřuje také k otázce eutanazie. Navrhuje, aby bylo do trestního zákoníku zařazeno po švýcarském vzoru privilegované usmrcení ze soucitu, resp. na žádost poškozeného. Připomíná, že kromě zmíněného Švýcarska obsahují podobnou skutkovou podstatu i trestní zákony Německa, Rakouska, Polska, Portugalska, Dánska a Chorvatska.

Po stránce pramenů diplomant čerpal z dostatečně reprezentativního okruhu článků, monografií, učebnic a příruček. Zejména shromáždil respekt budící množství judikátů, z nichž je s to vybrat podstatné části, které dovede i správně citovat. Totéž se týká i dalších druhů pramenů, s občasným zaváháním, jde-li např. o citace ze zahraničních právních předpisů. Diplomant si však osvojil velmi dobře odborný jazyk a byl schopen pracovat i s velmi náročnými díly trestněprávní nauky a psychologie. Celkově jde o zdařilou práci.

3. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

Navrhuji, aby při ústní obhajobě autor představil svůj návrh ohledně mírnějšího trestání usmrcení na žádost nebo z pohnutek zvláštního zřetele vhodných. Dále může odpovědět na některou z následujících otázek:

Co když by pachatel zaútočil na policistu vykonávajícího službu, ovšem stalo se tak z osobních pohnutek s výkonem pravomoci úřední osoby nijak nesouvisejících? Co když byla pohnutkou žárlivost pachatele- policisty na příliš strmý služební postup napadeného?

Byl na našem území někdy trestný pokus o sebevraždu?

Jak posoudíme úmyslné dopravení sebevraha na místo, kde ukončí svůj život (např. skokem z mostu)?

Z jakého oboru a odvětví musí být v případě vyšetřování vraždy vyžádán znalecký posudek, pokud jde o tělo usmrceného?

Pachatel chtěl poškozeného dopravit svázaného do lesa a tam jej zvláště surově usmrtit – poškozený se však udusil během cesty v zavazadlovém prostoru auta a v lese byl již vyložen mrtvý. Posuďte.

4. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Doporučuji k obhajobě.

5. Navržený klasifikační stupeň: 1 (výborně)

V Praze dne 16. ledna 2022

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
vedoucí diplomové práce